

twee) talen uit een voorgegeven leeslijst, ter voorbereiding van een (twaalf A4-pagina's tellend) groepswerkstuk annex mondelinge presentatie. De aanpak is gefaseerd, en het aandeel klas- (lees groeps-) versus thuis- (vooral individueel, op zelfstudie gericht)

werk is doordacht gedoseerd. Auteurs doen uitgebreid verslag over de diverse stadia bij de voorbereiding en de uitvoering van het project en ronden af met een zelfkritische beoordeling, waarbij ook de mening van de betrokken lerenden aan bod komt.

Jongeren aanspreken op hun leer-kracht

Luk Bosman, Chico Detrez & Dirk Gombeir: *Jongeren aanspreken op hun leer-kracht. Over de praktijk van zelfsturend leren in het onderwijs*. Leuven/Amersfoort: Acco, 1998, 285 p., 995 BEF (ISBN 90-334-4112-8).

Dat de meeste gerecenseerde *Studiehuis*-werken in deze en volgende *Vonk* van Nederlandse origine zijn, zal wel niemand verbazen, want onze Noorderburen zijn al meer dan een decennium gericht bezig met de problematiek van het zelfstandig leren. Hier in Vlaanderen mag een en ander dan wel nog niet geïnstitutionaliseerd zijn, nagedacht en geëxperimenteerd wordt er gelukkig alvast volop. Getuige daarvan voorliggend uitstekend werk. Het boek bestaat uit drie echte delen (*Kiezen voor een leerkrachtige aanpak*; *Leerkrachtig leren in de praktijk*; *Werk maken van een leerkrachtig schoolteam*), maar ook de ervoor en erna geschikte hoofdstukken als het *Woord vooraf*, de *Inleiding*, de *Illustraties uit de praktijk* en de *Bijlagen* mogen niet onvermeld blijven vanwege hoogst interessant als ondersteuning.

Deel 1, *Kiezen voor een leerkrachtige aanpak*, wordt door de auteurs zelf als het

visiegedeelte bestempeld. Op vaak humoristische toon wordt hier een droomklas voorgesteld, waar alle jongeren "*met volle teugen zelfsturend leren*" en alles (dus) "*goed draait*" (p. 19). Dat ook in deze materie tussen droom en daad wetten in de weg staan en praktische bezwaren is de auteurs niet onopgemerkt voorbijgegaan, en dus gaan ze her en der uitvoerig in op de stoorfactoren – zonder er evenwel de moed bij te verliezen want ze gaan er onverminderd "*stellig van uit dat iedere leraar erin kan slaan zulke [droom]klassen concreet gestalte te geven*" (p. 19). In vier hoofdstukken van elk ongeveer tien pagina's wordt een degelijk beeld geschetst van hoe het zou kunnen en van wat er nog ontbreekt om de droom in praktijk te brengen; vooral betreffende dit tweede aspect krioelen deze bladzijden van nuttige, praktijkgerichte en helder verwoorde tips, die elke lezer ongetwijfeld aan het denken (en méér: aan het werk?) zullen zetten.

Deel 2, *Leer-krachtig leren in de praktijk*, is het praktijkgedeelte en bestaat uit de deelhoofdstukken 5 tot en met 8. In twaalf paragrafen reiken auteurs een rist "concrete handreikingen en gereedschappen" (p. 19) aan om de vertaalslag naar de leer-krachtige praktijk ook concreet gestalte te geven in het dagdagelijkse klasgebeuren. Behalve de daartoe onontbeerlijke technisch-didactische vaardigheden (bijvoorbeeld 5.1 *Werkvormen plannen, uitgaande van verschillen in leerstijl* en 7.2 *Heldere en uitnodigende instructies geven*) komt hier ook de mentalistisch-emotionele dimensie ter sprake (bijvoorbeeld 6.3 *Met plezier leer-krachtig zijn* en 7.6 *Een klas vol gretige lerenden*).

Deel 3 verlaat het micro- (of klas-)niveau en gaat dieper in op "een aantal mogelijkheden die leraren kunnen benutten om op dit vlak ondersteunend te werken naar elkaar toe", want "in team kan er trouwens heel wat meer werk worden verzet dan als je er in je eentje voor staat" Dat "[...] dat pad nog veel te weinig bewandeld [wordt] in onze scholen" (p. 19) is een waar woord waar wij onderwijs-Einzelgänger tot onze scha en schande van kunnen meepraten...

Hoe een en ander nu echt in de praktijk kan gebracht worden – meer zelfs: reeds gebracht is – illustreren de niet minder dan 22 *Illustraties uit de praktijk* waarbij (uit-

geprobeerde) scenario's voor leer-krachtige lessen in alle mogelijke vakken aan bod komen. Het boek wordt afgesloten met een drietal *bijlagen* met evenveel handige hulpmiddelen om een aantal elementaire en essentiële aspecten met betrekking tot leer-krachtige vaardigheden gestructureerd en gericht aan te pakken.

Jongeren aanspreken op hun leer-kracht is een bijzonder degelijk, vlot geschreven en praktisch uiterst bruikbaar werk, waarvan de degelijke theoretische onderbouw voortdurend latent voelbaar maar nergens storend aanwezig is. Het bewijst dat zelfs bij ontstentenis van een ingrijpend omgeturnd beleidskader – Vlaanderen hinkt terzake vooralsnog zwaar achter op Nederland... – niets ons mag beletten om binnen de huidige mate van flexibiliteit die er ontegenzeggelijk toch is tenminste werk te maken van een leer-krachtige omgeving in Vlaamse klassen, een 'learning space' waarin "lerenden én leraren, zelfsturend en met zin voor verantwoordelijkheid, kunnen investeren in een wervelend en onafgebroken leren dat uitwaaiert over hun hele **zijn** [cursief], en hen ook **zin** [cursief] geeft om levenslang op pad te gaan" (p. 20). Dit werk verdient dan ook een ereplaats in elke zichzelf respecterende leraren- of tenminste schoolbibliotheek.²